

Secretariaat

NEDERLANDSTALIGE RECHTBANK VAN EERSTE
AANLEG BRUSSEL

FRANSTALIGE RECHTBANK VAN EERSTE
AANLEG BRUSSEL

Beleidscel en secretariaat van de Vice-
eersteminister en Minister van Justitie
en Noordzee

T.a.v. de heer Paul VAN TIGHELT
FINTO

Kruidtuinlaan 50/65 – 6de verdieping

1000

BRUSSEL

Ref. 2024/01/SC/AD/MD

Brussel, 16 januari 2024

Mijnheer de Minister,

U kent de problematiek van de vredegerechten en politierechtbanken in het arrondissement Brussel. We hebben deze sinds eind 2019 meermaals aangekaart.

De situatie is inmiddels zo erg geworden dat **2 kantons, mogelijks 3, in september 2024 noodgedwongen zullen moeten sluiten bij gebrek aan vrederechters.**

- In tegenstelling tot de andere gerechtelijke arrondissementen heeft de wetgever bij de hervorming van het gerechtelijk landschap in 2014 beslist om voor de entiteit vredegerechten/politierechtbanken van het arrondissement Brussel **geen eigen voorzitters en ondervoorzitters** te voorzien, **geen eigen arrondissementeel hoofdgriffier** en dus ook **geen eigen directiecomité**. Het beleid wordt waargenomen door beide voorzitters van de Franstalige en de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg, in consensus voor wat de vredegerechten (26 kantons) betreft en elk afzonderlijk voor wat de politierechtbanken van Brussel FR, Brussel NL, Halle en Vilvoorde betreft. De vredegerechten en politierechtbanken van het arrondissement Brussel zijn de enige gerechtelijke entiteit in België zonder directiecomité voorzien door het gerechtelijk wetboek en waar het beheer niet wordt waargenomen door een voorzitter en ondervoorzitter, en zonder arrondissementeel hoofdgriffier (behoudens in Eupen). Deze situatie is abnormaal, inefficiënt en leidt na 10 jaar tot een zeer ernstige impasse.
- Daarnaast is er in de Brusselse kantons een **groot tekort aan vrederechters**.
 - o Op dit moment zijn er **6 kantons zonder titularis**¹. De kantons zonder titularissen worden waargenomen door plaatsvervangende vrederechters (advocaten)². Er is een vacature

¹ Jette, Brussel 2, Brussel 4, Anderlecht 1, Anderlecht 2, Sint-Joost-ten-Node

- hangende en een kandidaat voor Jette. Afhankelijk van wat de Hoge Raad voor Justitie (HRJ) zal beslissen, zou Jette op korte termijn opgelost kunnen worden.
- Daarentegen zal de vrederechter van het kanton Brussel 3 met pensioen gaan op 1 september 2024 en zal de gedelegeerde plaatsvervangende vrederechter van het kanton Brussel 4 haar delegatie op hetzelfde tijdstip teruggeven. 7 kantons zullen dus op 1 september 2024 zonder titularis zijn.
 - De gedelegeerde plaatsvervangende vrederechter van Sint-Joost-ten-Node overweegt dit ook te doen vanaf september. Een 8ste kanton zal dus mogelijks zonder titularis vallen.
 - In maart 2025 gaan 3 vrederechters op pensioen.
 - Tot nu toe hebben we altijd plaatsvervangende vrederechters bereid gevonden om een delegatie op te nemen (tegen een halve wedde, zoals voorzien door het gerechtelijk wetboek), naast hun beroep van advocaat, maar de situatie dreigt in september 2024 helemaal geblokkeerd te geraken. Alle plaatsvervangende vrederechters werden onlangs bevraagd en niemand wenst gedelegeerd te worden. De kantons van Brussel 3 en Brussel 4 dreigen dus zeer concreet gesloten te moeten worden. Hetzelfde lot hangt boven het kanton Sint-Joost-ten-Node.
- Er zijn hoe langer hoe minder plaatsvervangende vrederechters. Sommige kantons hebben er helemaal geen. Anderen 1 of iets meer, waarop kan gerekend worden.
- De talrijke inspanningen die we gedaan hebben om nieuwe vrederechters aan te sporen om aan de benoemingsvoorwaarden te voldoen hebben hun vruchten maar deels afgeworpen. Sinds het begin van ons mandaat zijn er 7 nieuwe vrederechters in het arrondissement, en binnenkort hopelijk een achtste³. Vele potentiële kandidaten die we aangetrokken hebben geraken echter niet door het beroepsbekwaamheidsexamen of 3^e weg. Zo zijn er verschillende plaatsvervangers die soms sinds jaren met ernst en doeltreffendheid de functie van gedelegeerd plaatsvervangend vrederechter uitoefenen, maar die niet slagen in de examens van de HRJ. Het is niet verwonderlijk dat deze plaatsvervangers overwegen om hun delegatie te beëindigen. Andere plaatsvervangende vrederechters geven aan geen delegatie te willen aanvaarden, omdat de HRJ hen niet geschikt vindt om magistraat te worden. Het systeem van delegaties botst dus tegen haar eigen limieten.
- Deze patstelling heeft tevens te maken met het **gebrek aan beleidsstructuren**, en meer bepaald het ontbreken van een **arrondissementeel hoofdgriffier**⁴. Het nijpend **personeelstekort** op de griffies van de verschillende kantons, vooral intra muros (maar hoe langer hoe meer ook in de Rand), het gebrek aan leidinggevend en aan bekwame griffiers die nieuwkomers degelijk kunnen opleiden, zorgen ervoor dat de functie van vrederechter in Brussel als onaantrekkelijk wordt gepercipieerd, zowel voor eventuele titularissen als plaatsvervangende vrederechters, maar ook voor gemotiveerde griffiepersoneelsleden.

² Plaatsvervangende vrederechters zijn advocaten die benoemd zijn om naast hun advocatenpraktijk punctueel in te springen indien een vrederechter een zaak of een zitting niet kan waarnemen. In Brussel worden zij gedelegeerd op grond van het gerechtelijk wetboek om de taken van de vrederechter over te nemen indien er geen titularis. Ze ontvangen hiervoor een halve wedde en worden geacht alle taken van de vrederechter over te nemen.

³ Sint-Genesius-Rode, Etterbeek, Oudergem, Vilvoorde, Sint-Jans-Molenbeek, Elsene, Schaarbeek 2 en binnenkort (hopelijk) Jette.

⁴ Enkel nog in het gerechtelijk arrondissement Brussel zijn er nog kantonale hoofdgriffiers en hoofdgriffiers op de politierechtbanken, daar waar in de andere arrondissementen er een arrondissementeel hoofdgriffier is en een griffier hoofd van dienst in elk kanton. De arrondissementele hoofdgriffier heeft, in tegenstelling tot de kantonale hoofdgriffier, een helikopterzicht en staat in voor een goede verdeling van de beschikbare middelen.

- Ook de **Franstalige politierechtbank** zit in de zware **problemen** omwille van het **gebrek aan kandidaten voor de functie van hoofdgriffier**. Het is zo erg geworden dat de dienstdoende hoofdgriffier van de Franstalige rechtbank van eerste aanleg tijdelijk ook de functie van hoofdgriffier van de Franstalige politierechtbank Brussel waarneemt, in afwachting van een oplossing⁵.

- **Wij, voorzitters, moeten naast onze rechtbank** ook nog eens **26 kantons en 3 politierechtbanken en hun griffies beheren**, wat bijzonder problematisch is voor onze gezondheid, maar ook voor het goed functioneren van zowel onze rechtbanken van eerste aanleg als van de vrederechten en politierechtbanken. De wetgever moet hierin dringend beslissen: ofwel blijven we voorzitter van beide entiteiten, maar dan met de adequate middelen, voldoende administratief personeel en gepaste beleidsstructuren, ofwel krijgt elke entiteit haar eigen voorzitters, zoals alle andere entiteiten.

We hebben deze globale problematische situatie van in het begin van ons mandaat (eind 2019) met de regelmaat van de klok aangekaart bij uw kabinet, bij de HRJ, bij het College van Hoven en Rechtbanken (CHR) en voorstellen tot verbetering geformuleerd:

- Samen met de HRJ hebben we een lijst van alle problemen opgesteld, met voorstellen van oplossingen. Behoudens het voorstel om het quorum van vrederechters die via de derde weg binnenstromen te verhogen, werd geen enkel van onze voorstellen tot nu toe weerhouden⁶.
- Samen met uw kabinet hebben we ook een voorstel geformuleerd om het arrondissement te voorzien van één of meerdere arrondissementele of overkoepelende hoofdgriffiers, in de veronderstelling dat dit niet communautair gevoelig zou zijn. Ook dit voorstel kon niet rekenen op enig politiek akkoord⁷.
- Met het oog op het autonoom beheer hadden we een volledig voorontwerp van wet geschreven met de HRJ, waarin voorstellen werden geformuleerd voor zowel het gebrek aan beleidsstructuren voor de vrederechten en politierechtbanken als het tekort aan vrederechters, met verzoek aan de beleidsmakers om hun eigen politieke keuzes te maken om uit de impasse te geraken. Ook dit was tevergeefs.
- We hebben het College van Hoven en Rechtbanken regelmatig aangeschreven en op de hoogte gehouden van de problemen en van onze voorstellen en mogelijke oplossingen⁸.
- Samen met de HRJ hebben we u op 27 oktober 2023 aangeschreven en de globale problematiek in herinnering gebracht. We ontvingen nog geen antwoord.

Alles is aan elkaar gelinkt.

⁵ De voorzitter van de Franstalige rechtbank van eerste aanleg heeft dit op een omstandige wijze gemeld aan het kabinet, HRJ, CHR, FOD, cassatie, Hof van beroep en andere per e-mail van 21 december 2023.

⁶ Een gezamenlijke nota werd in mei 2020 ondertekend door de voorzitters van de HRJ en de voorzitters van beide rechtbanken, en overgemaakt aan het kabinet en het CHR.

⁷ Op 30 maart 2021 hebben beide voorzitters een gezamenlijke nota opgesteld en overgemaakt aan het kabinet waarin de focus wordt gelegd op de gevolgen van het ontbreken van een hoofdgriffier op arrondissementeel niveau. Op 6 september 2021 hebben beide voorzitters een gezamenlijk omstandig advies over de overkoepelende hoofdgriffiers overgemaakt aan het kabinet en het CHR.

⁸ Beide voorzitters werden gehoord door het CHR op 8 juni 2020, op hun vraag, en hebben hierna een nota opgesteld met concrete voorstellen om uit de impasse te geraken. Op 30 november 2023 hebben beide voorzitters een omstandige brief gestuurd naar het CHR waarin de globale problematiek nogmaals wordt weergegeven, met de focus op het ernstig tekort aan griffiepersoneel in de verschillende kantons.

Het onmiddellijk effect van deze globale problematische situatie is dat op 1 september de kantons Brussel 3 en Brussel 4 (en mogelijks Sint-Joost-ten-Node) zonder titularis en zonder gedelegeerde plaatsvervanger zullen vallen. Indien er tegen dan geen oplossing is, zullen **deze kantons noodgedwongen gesloten moeten worden**.

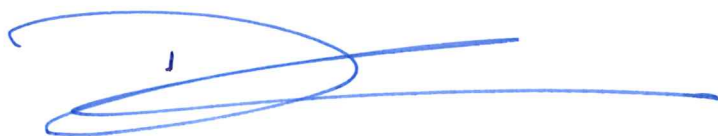
Deze radicale en ultieme beslissing willen we kost wat kost vermijden. De sluiting van vredegerichten zal dramatische gevolgen hebben voor de rechtzoekende, en vooral voor de zwaksten in onze maatschappij. Mensen die onder bewindvoering staan zullen niet meer beschermd kunnen worden.

We hebben echter het onaangenaam gevoel dat de Brusselse nabijheidsjustitie en alle rechtszoekende die hieronder vallen volledig in de steek worden gelaten en dat we nu in een impasse geraken waardoor de continuïteit van de openbare dienstverlening niet meer verzekerd kan worden.

We vragen met aandrang om dringend een oplossing te vinden en zijn uiteraard ter beschikking om dit samen met u en uw kabinet te bespreken.

Deze open brief wordt ook verstuurd naar de HRJ, het CHR, het Hof van Cassatie, het Hof van beroep, de Brusselse stafhouders, de Conferentie van voorzitters van de vrederechters en rechters van de politierechtbank, het KVVJ en de pers.

Hoogachtend,

Anne Dessy

Voorzitter van de Franstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel

Simon Cardon de Lichtbuer

Voorzitter van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel

NL : Montesquieugebouw – Quatre Brasstraat 13 – 1000 Brussel – tel. 02/519.86.34

FR : Justitiepaleis – Poelaertplein 1 – 1000 Brussel – tel. 02/508.63.38

Email : voorzitter.president.VRJP.BXL@just.fgov.be